

UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MUSIQIY TA'LIM VA TARBIYANING MAQSADI
VAZIFALARI

Baymanova Feruza Abralovna
JDPU Maktabgacha ta'lim fakulteti
"Musiqqa ta'limi" akfederasi o'qituvchisi
Aliqulova Azizaxon
"Musiqqa ta'limi" yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchi yoshlarda musiqiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik muammolarini amalga oshirish sifatlariga bag'ishlangan.

Kalit so'zlar: Uzluksiz ta'lim, tafakkur, shaxs, pedagog, mustaqillik, ma'naviyat, omil, talim, tarbiya, tizim, shakllantirish, zaruriyat, mustaqil talim, kuzatuvchanlik, qobiliyat, aqliy tarbiya, musiqiy qobiliyat, ko'nikma, faylasuf, sotsiolog, fiziolog, psixolog musiqashunos, diqqat.

Uzluksiz ta'lim tizimida maktabgacha ta'lim muhim o'rin egallaydi. Hozirg kunda maktabgacha ta'lim muassasalarining ahamiyati uzluksiz ta'limning oldingi bosqichi sifatida muhim rol o'ynamoqda. Shuning uchun har bir fanning alohida o'qitilish ahamiyati oshib bormoqda. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi har bir fanning asosiy vazifasi bolalarni fikrlash va o'ylashga o'rgatishdir. Musiqqa san'ati shunday san'at turiki, u insonlarni kechinmalari, emotsional hissiyotlari orqali birlashtiradi. Ular orasidagi aloqa vositasiga aylanadi.

Bir kompozitor tomonidan yaratilgan musiqqa boshqa insonlar qalbida turli-tuman kechinmalar uyg'otishining o'zini bir mo'jiza deb, atash mumkin. Musiqqa tarbiyasi estetik tarbiyaning tarkibiy qismi hisoblanadi. Inson shaxsini shakllantiruvchi yetakchi omillardan biri – ta'lim-tarbiyadir. Estetik tarbiya esa uning tarkibiy qismi sifatida go'zallikning mohiyati, estetik va axloqiy hissiyotlarning birligi, san'atning xalqchilligi to'g'risidagi ta'limotga suyanib, o'quvchilarning ob'ektiv dunyo haqidagi bilimni kengaytiradi va chuqurlashtiradi, ijodiy qobiliyatini va iste'dodini o'stiradi hamda ularda yuksak ma'naviy fazilatlarining tarkib topishiga yordam beradi. Odatda, estetik tarbiyaning maqsadi bolalarda estetik his-tuyg'u va fikrlarni rivojlantirish, go'zallikni ko'ra bilish va ulardan zavqlana olishdan iborat, deb tushuniladi. Aslida estetik tarbiyaning maqsad va vazifalari bu bilan chegaralanib qolmaydi, o'quvchilarni go'zallik va xunuklikni, yuksaklik va tubanlikni, shodlik, kulfatni anglash va ko'ra bilishga o'rgatadi.

Estetik tarbiya umuminsoniy va milliy qadriyatlar qaror topishiga xizmat qiladi. Ayonki, tarbiy inson ongiga, histuyg'ulariga, tasawuriga, e'tiqodiga, dunyoqarashiga, xatti-harakatlariga, xulqatvoriga ta'sir o'tkazadi musiqqa tili barchaga tushunarli va yaqindir. Musiqqa tovush tovlanishlari orqali fikr va tuyg'ularni aks ettiradi, hayot bosqichlarida insoniyatni to'lqinlantirib kelgan axloqiy muammolarni bayon qiladi. Bunda musiqaning falsafiy mohiyati ham namoyon bo'ladi. Ajoyib musiqqa asarlari chuqur falsafiy mazmun bilan sug'orilgan bo'ladi, musiqada hayot va o'lim, shaxs va jamiyat, ezigulik va zulm, qudrat va zaiflik kabi masalalar aks etadi. Musiqaning inson ruhiyatiga ta'sir qilishining tugallanmas imkoniyatlari haqida qadimdan musiqashunoslar, mutafakkirlar va olimlar diqqatini o'ziga tortgan. Faylasuflar psixologlar, pedagoglar va jamoat arboblari san'atlar ichida.

Unda ta'lim-tarbiya uyg'unligiga amal qilinadi va maktab bitiruvchilarining barcha fanlar qatori musiqqa san'ati sohasida ham ijobiy ko'nikmalarni shakllantirib, madaniy hayot uchun zarur bo'ladigan umumiy bilim malakalariga ega bo'lishlari ko'zda tutiladi. Yosh avlodni kamolot sari yetaklashda tarbiyani ko'plab omillari qatori musiqqa tarbiyasi alohida o'rin tutadi. Musiqqa tarbiyasi nafosat tarbiyasining asosiy va murakkab qirralaridan biri bo'lib, insonni atrofdagi

go'zal narsalarni to'g'ri idrok etishga va qadrlashga o'rgatadi. Musiqa inson ruhiyatiga kuchli ta'sir ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lib, uni nafas olamiga olib kirish va axloqiy g'oyaviy tarbiyalashni muhim vositasidir. Musiqa insonni yuksak did bilan qurollantiradi va unga ma'naviy ozuqa beradi. Donishmand xalqimiz azaldan kuy va qo'shiqni bola qalbiga tez yo'l topa olishi, uning ruhiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatishi, yaxshi xulq va odob, mehr oqibat, sabr-toqat, kattalarga hurmat fazilatlarini musiqa orqali tarkib topishini azaldan anglab yetgan. Oilada farzandni qo'shiq aytishga, so'z chalishga o'rgatish ota-ona orzusi hisoblangan. Bola musiqa bilan ona allasi orqali tanishib, musiqadan umrbod ozuqa oladi. Chunki bola hali yurishni, so'zlashni bilmay turib, musiqani eshitib, turli qo'l harakatlari bilan musiqaga munosabatini bildiradi. Shuning uchun azaldan har bir oilada musiqa cholg'u asboblardan dutor, doira, rubob saqlash urf-odat bo'lib qolgan. Musiqadan ozuqa olish uchun esa, inson sof qalb egasi, yuksak ma'naviyatli, go'zallikni his eta oladigan inson bolishi kerak. Xalqimiz kelajagi mustaqil O'zbekistonning istiqboli ko'p jihatdan o'qituvchiga uning dunyoqarashiga, tayyorgarligi, fidoyiligiga, yosh avlodni o'qitish va tarbiyalash ishiga bo'lgan munosabatiga bog'liq. Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish, ixtisoslarga doir fanlarni o'qitish va pedagogik mahoratni egallash, nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llashga o'rgatish bugungi kun talabidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. A.Karimov. O'zbekiston kelajagi buyuk davlat. «O'zbekiston», Toshkent, 1992.
2. Mirziyayev Sh.M. Erkin va faravon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. T: O'zbekiston. 2016-yil.
3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga Quramiz. T: O'zbekiston. 2017-yil.
4. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. G'.G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, Toshkent-1977
5. Barkamol avlod orzusi. Toshkent, "Sharq" nashriyoti matbaa konserni bosh tahririyati. 1999.
6. O'zbekiston Respublikasi davlat "Maktabgacha ta'lim muassasasi to'g'risida" gi qonun. T., 2007